

Kulatý stůl na téma

Opatrovnictví v kontextu transformace sociálních služeb

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

4. prosince 2012
Krajský úřad
Pardubického kraje
Komenského nám. 125
PARDUBICE

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

CESTA K ŽIVOTU
TRANSFORMACE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Transformace sociálních služeb v Pardubickém kraji

V Pardubickém kraji je 11 zařízení, která poskytují pobytovou sociální službu, jejíž cílovou skupinou jsou lidé s mentálním, tělesným nebo kombinovaným postižením.

- Domov pro osoby se zdravotním postižením — poskytuje 9 zařízení
- Chráněné bydlení – poskytuje 7 zařízení
- Podpora samostatného bydlení – poskytuje 1 zařízení

Celková kapacita, kterou zařízení nabízejí, je 1024 lůžek.

Pobytové sociální služby jsou rozmístěny po celém kraji a v každé lokalitě je různá dostupnost návazných veřejných i sociálních služeb, které mohou jejich uživatelé využívat. Na rozdíl od velkých měst v kraji je ve venkovském území nedostatek ambulantních a terénních služeb pro lidi s mentálním postižením.

Aktuální vývoj pobytových sociálních služeb naznačuje, že v nejbližších letech bude třeba reagovat na poptávku poskytováním jiných forem sociálních služeb. Přestože některá zařízení nabízejí službu chráněného bydlení, je po této službě stále větší poptávka, než jsou stávající kapacity v kraji. Jedním z řešení je transformace sociálních služeb, jejímž principem je poskytování takové podpory, která odpovídá individuálním potřebám jednotlivce, nikoli skupině.

Tuto situaci reflektuje i Pardubický kraj ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2012 – 2015. Pardubický kraj podporuje takové sociální služby, s jejichž pomocí mohou lidé setrávat v přirozeném prostředí a nemusí odcházet do zařízení ústavního typu. Osoby se zdravotním postižením by měly mít stejnou možnost začleňovat se do sociálního, kulturního, ale i pracovního života a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.

Standard v oblasti bydlení je v současnosti u jednotlivých zařízení různý. Některá zařízení nabízejí ubytování ve dvoulůžkových pokojích, ale výjimkou nejsou ani pokoje pěti- a více lůžkové. S ohledem na technický stav a dispozici objektů nejsou zařízení schopna reagovat na současné požadavky kladené na kvalitu sociálních služeb. Nedokážou poskytovat pobytovou sociální službu pro menší počet lidí s postižením v komunitě s návazností na další služby.

Pardubický kraj si je vědom potřebnosti změny i v systému péče o ohrožené děti, proto se zapojil do pilotního procesu MPSV Transformace systému péče o ohrožené děti. Zásady péče jsou již implementovány do Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2012 – 2015. Budou podporovány a rozvíjeny takové typy služeb, jež nabídnou pečující rodinné podporu, která umožní výchovu dítěte v přirozeném prostředí.

Také osoby pečující o závislého člena rodiny jsou významným partnerem sociálních služeb. V současné době je systém sociální pomoci a zdravotní péče výrazně orientován na potřeby osoby závislé a rodinní pečující zůstávají na okraji zájmu.

Pardubický kraj v rámci svých aktivit prováděl průzkum potřeb skupiny osob pečujících o závislého člena rodiny. Závěrečná zpráva z tohoto průzkumu byla jedním z podkladů pro tvorbu střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb PK v období 2012 – 2015.

Další informace najdete:

⇒ www.sluzby-pardubickykraj.cz/transformace-pobytovych-socialnich-sluzeb

⇒ www.socialnisluzbypk.cz

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v kraji:

Lenka Vávrová

Regionální pracovnice v Pardubickém kraji

Telefon: 739 548 449

E-mail: lenka.vavrova@trass.cz

Zapojení Pardubického kraje do projektu Podpora transformace sociálních služeb

V roce 2007 bylo usnesením Rady Pardubického kraje schváleno pilotní zapojení Domova sociálních služeb Slatiňany do projektu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Cílem celého procesu je zajistit uživatelům služby takové podmínky, které budou co nejpodobnější životu jejich vrstevníků. K tomu je mnohdy zapotřebí změna místa i způsobu poskytování služby.

Výše uvedené zařízení s podporou kraje zpracovalo transformační plán, který je podkladem pro úspěšnou realizaci změn v poskytování služby. V transformačním plánu je navržen vhodný způsob řízení celého procesu změny včetně přípravy zaměstnanců i klientů na odlišný způsob poskytování služby.

Ministerstvo práce a sociálních věcí schválilo žádost Pardubického kraje o finanční podporu na vybudování vhodného zázemí pro důstojný život uživatelů Domova sociálních služeb Slatiňany. Více viz informace Domov sociálních služeb Slatiňany. Více viz informace Domov sociálních služeb Slatiňany.

Téma kulatého stolu: **Veřejné opatrovnictví**

V případě, že je člověk omezen či zbaven způsobilosti k právním úkonům a není nalezen jiný vhodný zástupce, je dané osobě soudem ustanoven veřejný opatrovník. Funkci veřejného opatrovníka vykonávají obce. Bohužel se nad

reálným výkonem veřejného opatrovníka vznáší mnoho otázek, které mnohé pramení ze zatím nevyjasněné náplně činnosti, charakteru této činnosti ve vztahu k financování, kompetencí subjektů, nedokonalé legislativní úpravy. Pracovníci obce pověřeni rolí veřejného opatrovníka nečiní za daného občana /opatrovance jen formalizované právní úkony, ale také řadu aktivit, které daný rámec přesahují a jsou časově náročné. Není vyjasněné, kde končí role opatrovníka a kde začíná prostor pro sociální práci.

Také role okresních soudů v uvedeném procesu hraje významnou roli. Pomineme-li obecnou potřebu spolupráce se zástupci soudů k tomu, aby se lidé s postižením stávali součástí běžné společnosti, je nutné diskutovat také např. posuzování a rozhodování soudů ve věci ustanovení veřejného opatrovníka v návaznosti na místní příslušnost (zda se vychází z trvalého bydliště či místa pobytu člověka) a mnohé další záležitosti s tímto spojené.

Transformace systému péče o ohrožené děti

Pardubický kraj je také aktivní v transformaci systému péče o ohrožené děti. Stal se partnerem pilotního projektu MPSV ČR „**Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené rodiny a děti**“.

Cílem tohoto projektu je:

- zvýšení kvality práce a dostupnosti služeb pro ohrožené děti
- sjednocení postupu pracovníků
- snížení počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče
- zvýšení životních šancí dětí, podpora rozvoje osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu a zachování životní úrovně nezbytné pro jejich tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj

Informace o projektu Vám poskytne krajský koordinátor Milan Zanina.

Projekt „proměnit slova v činy“

S podporou Evropské komise a v partnerství s Pardubickým krajem a organizací Karin Dom v Bulharsku realizuje mezinárodní organizace Lumos pilotní projekt nazvaný: „Proměnit slova v činy: Naplňování práv a inkluze dětí s intelektovým postižením v Evropě“

Cílem projektu je zvýšit životní šance, inkluzi, naplňování práv a sociální participaci dětí s intelektovým postižením v Evropě. Zajistit, že se všechny děti a mladí lidé s intelektovým postižením stanou plně participujícími a integrovanými členy svých komunit, jejich příležitosti budou skutečně rovné jejich vrstevníkům a budou dostávat podporu odpovídající jejich potřebám.

Do projektu jsou zapojeny Bulharsko, Česká republika, Srbsko.

Vzhledem k nastavení priorit pilotního projektu a jeho kapacitě jsou do aktivit participace zařazena pouze dvě zařízení v Pardubickém kraji. Jedná se o Domov sociálních služeb Slatiňany a speciální školu Svítání, Pardubice. Aktivit participace se účastní několik uživatelů trvale žijících v institucionální péči v DSS Slatiňany ve věku 16 – 29 let. Skupinu také navštěvují mladí lidé s mentálním postižením ze speciální školy Svítání v Pardubicích, kteří žijí v rodinách. Cílem setkávání je umožnit dětem a mladým lidem se zdravotním postižením žijícím v ústavech a mladým lidem s postižením žijícím v rodinách scházet se a sdílet své názory. Dát jim prostor mluvit o sobě, sdílet své myšlenky, řešit různé problémy, poznat svá práva pomocí srozumitelné deklarace WHO „Lepší zdraví, lepší život“. Pomocí her a zábavných aktivit se učí rozhodovat sami za sebe, říkat svůj názor a bojovat tak za lepší zdraví a lepší život pro další děti

a mladé lidi s mentálním postižením. Hlavním cílem těchto setkání je téma zapojování se do rozhodování o záležitostech, které se mladých lidí s postižením týkají. Ukázat možnosti participace pomocí příkladů dobré praxe z aktivit zaznamenaných prostřednictvím deníkových záznamů a rozšířit aktivity do dalších zařízení a případně do dalších krajů. Snažíme se mladým lidem poskytovat podporu v oblasti rozvoje komunikace, být aktivní a být spolu, podporovat jejich svobodná rozhodnutí. Mladí lidé by se měli v rámci projektu podílet na přípravě akce dle jejich výběru, která by měla mít za úkol zvýšit povědomí o mentálním postižení v místních komunitách. Dva zástupci z této skupiny se také účastní setkávání Národní pracovní skupiny, která se snaží poznatky a ukázky dobré praxe rozšířit do krajské a národní úrovně.

Také se setkáváme s nejmladšími dětmi žijícími v institucionální péči v DSS Slatiňany. Děti jsou nejzranitelnější skupinou obyvatel ústavního zařízení. V rámci procesu transformace v DSS Slatiňany by se měly všechny děti přestěhovat do domů rodinného typu do roku 2014. Snažíme se je podpořit ve vyjadřování se způsobem jim vlastním a připravit je tak na budoucí přemístění. Hlavním smyslem aktivizačních aktivit je především poskytovat příležitosti volby a umět si zvolit z nabízených možností. Tyto dovednosti by mohly být následně přeneseny do skutečné účasti těchto dětí při procesu přemístění na „malých“ vlastních rozhodnutích. Organizujeme také akce mimo prostory DSS jako výlety, procházky a setkání s dětmi z komunity.

V Pardubickém kraji v rámci projektu působí lokální koordinátorka Zlata Brůžková.

Domov sociálních služeb Slatiňany

Domov sociálních služeb Slatiňany (dále jen DSS Slatiňany) je příspěvkovou organizací Pardubického kraje, která zajišťuje sociální služby pro osoby s mentálním postižením a pro osoby s mentálním postižením v kombinaci s postižením tělesným nebo smyslovým. Je rovněž zařízením pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy dětí a mládeže s mentálním postižením. V současné době poskytuje sociální služby domov pro osoby se zdravotním postižením, odlehčovací služby, denní stacionář a chráněné bydlení pro celkem 265 uživatelů.

Již od roku 1996 se organizace snaží vlastními silami začlenit lidi se zdravotním postižením do přirozeného prostředí. Do dnešního dne se podařilo najít bydlení mimo hlavní areál zařízení pro 69 klientů.

V současné době DSS Slatiňany poskytuje pobytové sociální služby na devíti různých adresách. V tzv. Slunečním domě ve Slatiňanech se nachází čtyři dvoulůžkové garsoniéry chráněného bydlení. V sousedním objektu, bývalém hospodářském stavení areálu Slunečního domu, vznikly v roce 2003 další tři byty pro celkem 14 klientů. V roce 2006 byl otevřen ve Slatiňanech areál čtyř dvoupodlažních domků s bezbariérovým přízemím. V říjnu r. 2010 rozšířil DSS Slatiňany své ubytovací prostory o další domek rodinného typu. Jedná se o pronajatý rodinný domek ve Slatiňanech, který v současné době obývá 7 klientů. Díky podpoře z Integrovaného operačního programu se začátkem dubna letošního roku nastěhovali první 4 uživatelé DSS Slatiňany do bytu chráněného bydlení v Chrudimí.

Přes všechna tato opatření ještě stále velký počet uživatelů zůstává ubytovaných v budově institucionálního typu (původně klášter), která je zcela nevyhovující pro

poskytování moderně koncipovaných sociálních služeb. Uživatelé obývají až sedmilůžkové pokoje, není zde možnost zajištění dostatečného soukromí. Z tohoto důvodu se DSS Slatiňany, společně s dalšími 31 zařízeními z celé České republiky, zapojil do projektu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR Podpora transformace sociálních služeb, jehož hlavním cílem je pomoci lidem s postižením v přechodu z ústavních služeb do služeb komunitního typu. V rámci projektu Transformace Domova sociálních služeb Slatiňany budou vytvořeny služby pro 144 uživatelů. Lidé se zdravotním postižením budou mít možnost využití jak návazných sociálních služeb, tak i veřejných služeb v daných lokalitách.

Těmito kroky je lidem s postižením umožňována integrace do většinové společnosti a poskytována vyšší kvalita života v běžných životních podmínkách, které jsou maximálně podobné životu jejich vrstevníků.

Více informací naleznete na www.dss.cz

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v zařízení:

Mgr. Iveta Beranová

Odborná pracovnice NC v zařízení

Telefon: 739 548 447

E-mail: iveta.beranova@trass.cz

Dobrá praxe

Příkladem dobré praxe je transformace ústavního zařízení Domov na rozcestí Svitavy, který umožnil více než polovině svých uživatelů žít v bytech v běžné zástavbě formou služby chráněného bydlení. Zkušenosti poskytovatele služby potvrzují, že integrace uživatelů do majoritní společnosti je touto cestou možná a pro naplnění kvality jejich života důležitá.

Do budoucna je nezbytné stávající kapacity pobytových služeb ústavního charakteru transformovat, deinstitucionalizovat a humanizovat s důrazem na způsob poskytování sociálních služeb tak, aby v maximální možné míře respektovaly představy, přání a potřeby uživatelů.

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlášily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting (www.3pconsulting.cz). Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

